

IGEHIRDETŐ

Az Erdélyi Református Egyház folyóirata

1990. Reformáció hava

I.évf. 1.sz.

TARTALOM

Csiha Kálmán: Ajánlás	3
-----------------------	---

Tanulmányok

Francois Bovon: Lukács arckép és vázlat	4
Nagy László: Szenczi Molnár Albert theologiai programja és a reformációról való gondolatai	9

Prédikációk

Borbáth Dániel: Reformációi üzenetek. ApCsel. 14,1-22	13
Csiha Kálmán: Az elgurult drachma. Lukács 15,8-11	16
Geréb Pál: A reformáció alapja. 2Királyok 22,8-13	19
Kozma Zsolt: Mikor Isten megjelenik. 1Sámuel 3,19-4,1	22
László Dezső: Igazság és szabadság. János 8,32b	26
Walter Lüthi: A követ. Róma 1,1-7	29
Az üzenet. Róma 1,8-17	33
A pogányokhoz. Róma 1,18-32	38

Esketési beszéd

Gálfy Zoltán: A mi leveleink ti vagytok. 2Korinthus 3,2	42
---	----

Temetési beszédek

Adorjáni Albert: Örvendezek az Úrban. Ézsaiás 61,10	44
Bustya Dezső: Ami megmarad. 1Korinthus 13,13	46

Reformációi vers

Csiha Kálmán: Októberi zsoltár	48
--------------------------------	----

A szerkesztőbizottság elnöke: dr.Csiha Kálmán püspök
Főszerkesztő: Nagy László
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Az Erdélyi Református Egyház Igazgatótanácsa
Készült a Református Egyház Misztotfalusi Sajtóközpontjának
nyomdájában
Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza

Ajánlás

Az Igehirdető első számát indítjuk útnak, hogy lelkipásztor testvéreink számára ösztönzés és segítség legyen.

Egyházi életünk és istentiszteletünk központjában az igehirdetés áll. Az örök, isteni üzenet, amelyről Jézus Krisztus mondta: "Az ég és a föld elmúlnak, de az én beszédeim soha el nem múlnak"/Mk 13, 31/. Ennek a soha el nem múló, mindig aktuális beszédnek a szolgálatában kíván állni ez a folyóirat. Ennek a beszédnek a szolgálatában állunk mindannyian, akiknek adatott az Ige hirdetése. Szeretnénk úgy hirdetni Isten szavát, hogy a szenvedőknek kötés és orvosság/Jer 33, 6/, a megkötözötteknek szabadulást hirdető örömondás/Ézs 52, 7/ és szívünk mélyéig ható szó legyen, amely megcselekszi, amit Isten akar/Ézs 55, 10-11/. Nehéz és nagy, erőnket meghaladó feladat ez, a Barth szerinti "lehetetlen lehetőség". Sokat vívódunk magunkban, sokszor megszürkülünk, megerőtlenedünk, aztán Isten újra megerősít. Egymás igehirdetését nem hallgathatjuk, mert mindegyikünknek szolgálnia kell. De sokszor felfrissülünk, ha szolgatársaink bizonyágtételét olvashatjuk. A nehéz időkben körbejártak legépelt igehirdetések, hogy ezt a célt szolgálják. Én is szívesen olvastam mások prédikációit. Az egymás hite által való épülés áldott lehetősége ez.

Az Igehirdető ezt kívánja szolgálni, s azt, hogy ösztönözzön munkánk minél jobb elvégzésére. Isten tegye áldottá, gyümölcsözővé a szolgálatát.

dr. Csiha Kálmán püspök

Tanulmányok

Francois Bovon

Lukács - arckép és vázlat

A Márkkal való összehasonlításban Lukács írói gyakorlatát és talentumát tanúsítja. Az alkalmaktól függően olyan irodalmi stílust adoptál, mely a kortárs görög filozófusokra és történészekre emlékeztet. Ennek megfelelően Pál aeropagoszi beszéde a sztoikus és platonikus témák és motívumok pontos ismeretét bizonyítja. Az a visszautasítás, melyben az apostol tanítása részesül, másfelől - a fogalom antik értelmében - a történész munkáját bizonyítja, aki a jellemző események meghatározására feszültséget tud teremteni és beszédek által az események értelmét képes kifejezni. Tollának mestere lévén, Lukács variálni tudja stílusát: az evangéliumban, különösen a gyermekkorról szóló evangéliumban (Lk 1-2), az írás stílusát alkalmazza, de ha az örömhír meghódítja a görögök és rómaiak birodalmát, akkor a Septuaginta hatására nyelve veszít egyházas jellegéből, és a profán beszédet utánozza.

Az akkori írók között az evangélista nem az egyetlen, aki a közhasználatban lévő görög nyelvet egy idegen gondolat kifejezésére alkalmazza: a görögök közmondásos kíváncsisága kedvezett az egyiptomi, káld és zsidó bölcsességnek szentelt művek létrejöttének. Mégis úgy látszik, hogy Lukács volt az első, aki a történész módszerével mutatott be egy vallási mozgalmat. Az evangéliumban folytatja fő elődjének, Márknak az erőfeszítését, aki bár személyesen megújította e műfajt, művét a biográfia kategóriájában írta meg. A Cselekedetekben Lukács visszatér a historiográfiához, melyet szokása szerint városokra és birodalmakra alkalmaz. Elbeszélése a keresztyénség kezdeteit írja le, behelyettesítve a tábornokokat az apostolokkal és a fejedelmeket a misszionáriusokkal. A történelem hajtóereje és ez a fő újítása többé nem az emberi akarat vagy a nemzeti dicsőség, hanem Isten megváltó terve.

Kiegészítő kérdésünk az, hogy szabad-e Lukács művét az antik vallásos propaganda kifejezései közé sorolnunk? Bizonyos, hogy Lukács keresi azon közönség rokonszenvének a megnyerését, amely kezdi megismerni a keresztyén szektát, de úgy vélekedik róla, hogy az még bizalmatlankodik. De a lukácsi ambíció felülmúlja azt az egyszerű óhajtatást, hogy a keresztyéniséget kedvelté tegye, és azt a gondoskodást, hogy a keresztyén misszió számára helyet biztosítson a nap alatt. Távol az útmutató vagy helyi prédikáció sikertelenségétől, a szerző a szíveket kívánja megnyerni az evangéliumnak. Miként ő maga mondja kettős műve prologusában (Lk 1,4), kateketikai tanítását szándékozik megerősíteni, melyet a gyülekezetek feloldanak és mégis némelyek, így Theofilus is, akinek művét dedikálja, már örökösei annak. E megerősítés három színvonalon történik: a szóbeli proklamációt segíti az írott szöveg; az evangéliumüzenetnek az evangéliumtörténet felel; a népies és sémita beszédet magasabb kulturális és szociális színvonalú irodalmi mű segíti.

I. Lukács történeti helyzete az őskeresztységben

Milyen anyaggal rendelkezett Lukács, amikor műve szerkesztésében kezdett? Kettős műve első része, az Evangélium esetében a felelet könnyű: e műve szerkesztése közben legkevesebb a következő három dokumentummal dolgozott: a Márk evangéliumával, a Logia forrással (vagyis Jézus szentenciáinak gyűjteményével), és amit úgy neveznek, hogy "saját tulajdona". E három esetben a keresztyén gyülekezet által szolgáltatott dokumentumokról van szó, melyeket az evangéliumi üzenet jellemez. Terminus technicusszal kifejezve, ez azt juttatja eszünkbe, hogy a tradíciónak egyházi gyökere (ez az egyház különböző Sitz im Lebenjei) és kerügmaticus megjelölése van (melyet a húsvét fényénél gyakorta újraértékeltek).

Különböző szerzők szerint, így Martin Dibelius szerint is, az apostolokkal és az első gyülekezetekkel kapcsolatosan egyetlen ilyen műfajú forrás sem létezett. Lukácsnak kellett mindezt megteremtenie. Nullpontról indulva, neki magának kellett elindulnia a szétszórt és elhagyott anyag megkeresésére. Az I. században az egyetlen Apostolok Cselekedeteiről szóló könyvnek a léte ennek az általános, az evangélium terjesztőire, vagyis az apostolokra és az egyházakra vonatkozó érdektelenségnek lenne a jele, röviden kifejezve, ami mindarra vonatkozott, ami nem az üzenet maga.

Az én véleményem szerint ez a perspektíva téves. Még az olyannyira különböző írások is, mint az Apokalipszis, a Zsidókhoz írott levél, János evangéliuma vagy a páli irodalom, mind-mind egy határozott teológiai struktúrát mutatnak: az üdvösségről szóló üzenetnek, annak érdekében, hogy elérje az embereket, a tanúk közvetítésén keresztül kell haladnia: ezért ezeknek a követeknek az identitása és sorsa nem közömbös. A megbékélés hogy a páli kifejezéssel éljünk kíséri a megbékélés ígését (2Kor 5,18-21): Krisztusnak tehát szüksége van apostolokra. A jánosi kép szerint a Fiú az Atya kebelén van (Jn 1,18) és a szeretett tanítvány a Fiú kebelén nyugszik (Jn 13,23): tehát a keresztyén kijelentés megközelítése a jánosi Ige által történik és nem közvetlen illumináció által. Ugyanígy az első hívők Krisztushoz csatlakozva az apostolokhoz vannak kapcsolva. Az újtestamentumi kánonnak (az evangéliumoknak és az apostoli leveleknek) már maga a formája is megerősíti e kettős struktúra létét és jelentőségét. Sajátosan az első missziókról és az egyházak megalapításáról szóló elbeszélésekben a gyülekezetek sorsa senkit sem hagyott többé közömbösen. Például a római gyülekezet hitélete (Róm 1,8), a júdeai egyházak szenedése (1Thessz 2,14) ismeretese: idézik az istentiszteleten és példaként adják a katekézisben.

A Cselekedetek könyvének forrásai

Jóllehet Lukács az első, aki az evangélium terjedésének és a tanúk életének szentelt könyvet szerkesztett, mégsem ő az első, aki információkat és elbeszéléseket közölt ebben a vonatkozásban. Lukács a Cselekedetekben különféle írásos vagy szájhagyomány szerinti forrásokat rendezett el. Ezt sugalmazza a különféle szilárd irodalmi formáknak (csodaelbeszélések, az első megtérések leírása, a beszédek sémája) a jelenléte; a Cselekedetek forrásai, miként az evangéliumok forrásai is, szóbeli áthagyományozás eredményei, melyek az egyházban a keresztyén istentiszteletbe és tanításba gyökerezve az apostoli tradíció által formálódtak. Kétségtelenül mindig lehetetlen marad e dokumentumok formájának a pontos körülhatárolása, de szabad egy jeruzsálemi elbeszélésciklusra, egy Antiochiából kiinduló közös misszióra és egy páli útleírásra gondolni.

A Pál kíséretéhez tartozó Lukács a harmadik nemzedék tagjaként átrendezi mindazt, amit az egyház jeruzsálemi kezdeteiről és a páli misszióról megtanulhat. Bizonyára neki is megvan a saját egyházi gyökérzet, azonban nem érdeklődik sem a jeruzsálemi gyülekezetnek a Jakab, az Úr testvére által eszközölt rejudaizálása iránt, sem a jánosi doktrinális átváltoztatások kidolgozása iránt. Hűséges Pál bizonyos eszméi iránt, szembelyezkedik a paulinizmus balszárnyával, mely a szabadság és az univerzalizmus ürügyén elfecsérelti az evangélium zsidó gyökereit. Ellenben gyöngéd figyelmet szentel az evangélium jeruzsálemi eredetének, a tizenkettők körének és különö-

sen Péternek. Tiszteli Pálnak, gondolkodása mesterének emlékét. Ő az a történész, aki tudja, hogy a hellenisták láncszemként szolgáltak, és hogy Jeruzsálem és Róma között Antiochia található. Lukács keresztyénségének két pólusa van, zsidó-keresztyén és pogány-keresztyén pólusa, de a zsidó-keresztyén pólus már a múlté: azonban biztosítja az Ótestamentummal való folytonosságot, melynek történelmi szerepe gyakorlatilag be van fejezve. A jövődó azoké a hellenistáké, akik nélkülözhetetlen transplantációkat hajtottak végre: nyelvészetileg áttértek az arámról a görögre, etnikailag a judaizmusról a pogányságra, kulturálisan pedig a sémi örökségről a görög-római világra. Ez a keresztyénségnek az a lukácsi formája, mely végezetül győzedelmeskedett a régi keresztyénségben. Ha ez nem történik meg Szíriában, akkor a sémi keresztyénség elsatnyult volna, a jánosi irányzatot pedig vagy visszaszereztek volna a nagy egyházak, vagy elragadták volna a gnosztikus áramlatok. Péter és Pál lett az egyház két oszlopa, miként ők a Cselekedetek könyvének uralkodó alakjai is.

II A theológiai terv megvalósítása

Az evangélium és a Cselekedetek felelnek egymásnak. Az evangéliumok corpusát kiegészítve Lukáccsal, a II. század egyháza megalkotja a Kánont, szétbontja a diptychon két kötetét, és megszünteti az eredeti szimmetriát. A mű kettős struktúrája mégis lényeges, de magasabbra kell felemelkedni, mint az evangélium.

A beteljesedés

Újra egyesítve a Lukács evangéliuma és a Cselekedetek olyan egységet képeznek, mely megfelel az akkori Írásnak, az első keresztyének Bibliájának, az Ótestamentumnak. Lukács kedvenc könyvei a Zsoltárok és a próféták. A többi között ez is egy indíték, mely az Írásnak értelmet, éspedig prófétai jelentést adott. A teljes Ótestamentumot a Jézus által fölavatott messiási kor perspektívájában kell olvasni. Ellentétben Hans Conzelmann magyarázatával, aki a lukácsi üdvtörténetet három periódusra osztja, először a szimmetria összefüggését illik megragadnunk. A lukácsi Krisztus így kínálja tanítványainak és általuk az olvasóknak az Írás hermeneutikai kulcsát: Mózesről a prófétákig és a zsoltárokig a szenvedő és dicsőséges Krisztus sorsa hirdetésének módjáról van benne szó (Lk 24,25-27 és 44-49). Lk 16,16, melynek exegézise az utóbbi években hevesen vitatott, kétségtelenül a történelem egyetlen nagyobb cezuráját foglalja magába, és nem kettőt: az üdvösség elközelítése előttit és utánit. A mennybemenetel után az egyház nem esett vissza egy premessianisztikus állapotba, miként azt Hans Conzelmann hiszi, egy olyan időben, melyben az üdvösség realitása el lenne homályosulva. Amint a szerző világosan megmondotta és megmutatta, az üdvösség periódusa, melyet Jézus szolgálata avatott föl és váltott ki, mégis két időben folyik le, melynek megfelel a két könyv; a Jézus idejében, mely során az Ige esemény lett Galileában és Júdeában (ApCsel 10,37), és az egyház idejében, a Lélek által az Igét vivő tanúknak az idejében. (Irodalmi intenciója jeleként) egyetlen evangéliumi szerző szerkesztett prologust; Lukács a maga részéről szándékát már első műve elején bejelenti: beteljesedett eseményekre vonatkozó könyvet kíván szerkeszteni (Lk 1,1). Hála az ügyes és szokatlan megfogalmazásnak, az "események" szó által azt jelzi, hogy üzenetének történelmi dimenziója van, s hogy ezek az események lényegében meghatározott térben és időben mennek végbe. De a "beteljesedett" participium azt jelzi, hogy ezek az események nem kizárólagosan profán események: ezekben és ezek által rajzolódik ki és valósul meg a teremtő és megváltó Isten akarata, Izrael Istenének akarata, aki beteljesíti ígéreteit.

Miként az első könyv összefoglalása jelzi, mely a második könyv elején szerepel (ApCsel 1,1-2), először Jézusban és abban, amit ő tett és mondott (figyeljük meg e két ige sorrendjét), valósult meg Isten célja.

Jézus cselekedete nem kizárólagosan az evangéliumban elbeszélt csodák summája, még ha Isten országának és Jézus hatalmának ezeket az előzetes ismertetőjeleit nem is lehet kiküszöbölni. Jézus cselekedete életének hosszú útja: a galileai szolgálat, mely Jeruzsálemben folytatódik. Lukács

ezt a Lk 9,51-ben az analempsis (fölemelkedés) szó által foglalja össze: felmenetele Jeruzsálembé, felemeltetése a keresztre, a sír elhagyása és az Atyához való felmenetele. Ha Lukács evangéliuma három részre oszlik (galileai szolgálat, utazás, jeruzsálemi szolgálat), úgy ez a valóságban egyetlen emelkedő mozgás.

Egyetemes nyitány

Lukács a Cselekedetek elején bejelenti második művének tartalmát: annak megmutatása érdekében, hogy az egyház a keresztyénségnek az a formája, melyet véd megfelel az isteni akaratnak, a Jézus ajkára adja megszerkesztendő könyvének tervét: "és lesztek nékem tanúim, úgy Jeruzsálemben, mint az egész Júdeában és Samáriában és a földnek mind végső határáig" (ApCsel 1,8). Tehát a Cselekedetek könyve el fogja beszélni az Isten Igéjének a terjedését, melyet a Feltámadott tanúi vittek a központból, Jeruzsálemből a világ végső határai felé. A lukácsi megfogalmazás mögött az Ótestamentum univerzalistájának a reménységét, sajátosan Ézsaiás bizonyosságát érezzük feltárulkozni, aki szerint Isten Igéje és Lelke a szent hegytől, a Sion hegyétől elindulva minden irányba el fog terjedni (Ézs 2,3).

Az evangélium felemeltetés-gondolatának a Cselekedetekben megfelel az Ige alászállása a népek, az emberi helyzetek és szociális struktúrák változatos végtelenségébe. Jeruzsálem nem képviseli a föld köldökét. Ez olyan kezdeti központ, melyhez elhagyva vagyunk hűségesekek. Hasonlóképpen a Törvény szövegének legjobb olvasása krisztológiai és spirituális értelmének lassú tudatosulása lenne. A Törvényt a szabadság ígéreteként kell olvasni.

A Cselekedetek könyve az Igének ezt az elterjedését beszéli el, és egy szövegnek azt az egyetemes nyitányát, melyet az első címzettek levél formájában kaptak meg. Cselekedetek 15 képezi e mű tengelyét: a jeruzsálemi konferencia befogadja a pogányokat az egyházba. A körülmetélést nem kell tovább ráerőszakolni a pogányok megtértjeire. Izrael maradéka a Messiás által megjavítva és újjáépítve a keresztyén gyülekezet, mely minden helyen megjelenhet. A Krisztus Jézusban való hit képezi a megkülönböztető jegyet. Miután elterjedt Jeruzsálemben és a zsidó területeken az örömhír, főleg Pálnak köszönhetően, meghódítja fokozatosan a világ széleit (Róma bizonyára nem a világ peremén helyezkedik el, de a birodalomnak az a politikai és kozmopolita központja, az a főváros, ahonnan továbbhalad ez a távoli menet).

Palesztina evangelizációja a Tizenkettő missziója (Lukács egyébként úgy tekinti ezeket az első tanítványokat, mint az evangélium igazságának kezeseit és mint Júdea evangelizátorait). A hellenisták, főleg Pál, a görögök és a rómaiak evangelizációját kapták. Ez az elosztás történetileg megfelel a jeruzsálemi konferencia határozatának (lásd Gal 2,1-10). De ezt maga Lukács elkülöníti művében.

Az őskeresztyénség történetében ezen esemény jelentőségének jobb megmutatása érdekében Lukács Pétert az első periódus képviselőjeként, Pált a második periódus megvalósítójaként jelöli.

Lukács azonban tud osztani és megkülönböztetni. De az átmenet biztosítására is megvan a képessége. Keresztelő Jánost a két testamentum küszöbén helyezi el, Jézus felemelkedése életének végén (Lk 24,53-54) és az egyház kezdetén (ApCsel 1,9-11) van; végül István a júdeai misszióról a pogány világ evangelizációjára való átmenetnél található (ApCsel 6-8).

Ez a kifejlés nem természetes folyamat. Bizonyos, hogy Lukács a győzelmet hangsúlyozza, de ő azt is tudja, hogy Isten megelevenítő akaratát győz az emberi heves visszahatás fölött. Keresztelő János meggyilkolt prófétává, Jézus szenvedő Messiássá, István vértanúvá lett. Aszerint, hogy a szempont hol helyezkedik el, Isten és népe kapcsolatait vagy az antagonizmus, vagy a közösség jelzi. A nép elveti és megöli küldötteit, íme, ez az, ami az emberek nivóján észlelhető. Isten felemeli és megszabadítja követéit és azokat is, akik őket hallagatják, íme, ez jelenik meg a hit szemében,

III Lukács személyes helyzete

Ha Lukács theologiai orientációja leköti érdeklődésünket, úgy a következő lapokon személye felé irányítjuk a tekinteteket.

Az utóbbi évek folyamán az exegeták felváltva Lukács theologiai, pasztorális és történeti kvalitásait hangsúlyozták. Való, hogy az evangelisták theologiai tárgyához tanbeli összefüggést nyújt. Az is fontos, hogy a gyülekezetek gondja is az övé, melyeket az üzenet átadásával akar építeni (ez sajátosan a különböző parabolák újraolvasásában látszik meg). Végül tagadhatatlan, hogy nem talál ki és nem kovácsol mindenféle kínos történetet. A történészek egyre inkább bizalmasai lesznek, számon tartva az irodalmi szükségességeket és a tanbeli elfoglaltságokat (Lukács például a történelem folyásával ellentétben ki akarja küszöbölni a Feltámadott minden galileai megjelenését).

Hol helyezkedik el akkor az evangélista? Egy gazdag tudós dolgozószobájában, a Krisztus számára megnyert római villák egyikében, melynek szobáit átrendezték a gyülekezet számára? Egy püspök szobájában, a helyi gyülekezet vezetésével megbízott egyházi szolga szobájában? (Ebben az esetben egyszerre lenne Pálnak a Miletusban összegyűlő efézusi vénekhez intézett beszédének szerzője és címzettje, ApCsel 20,18-35). Egy páli iskolában berendezett keresztyén tanító irodájában, melyet ismertek az akkori nagy keresztyén központok?

Egy utazó misszionárius

Szabad folyást engedve képzeletemnek, sokkal inkább egy utazó misszionárius helyzetéről ábrándozok, aki egy hajó hídján vagy egy barátságos házban rendezkedett be. Az exegeták nem győzik eléggé aláhúzni: Lukács a gyülekezetek alapítása iránt és nem azok építése iránt érdeklődik. Ha az első megtértek megkeresztelkedtek, akkor a maguk sorsára hagyja őket, és tekintetét az újabb hódítások felé irányítja. Tekintete nem a lelkiismeret igazgatójának vagy egy parókus lelkésznek a tekintete. Tekintete az első század végi misszionáriusnak a tekintete. Az a tradíció, mely az evangelistában Pál egyik útítársát látja, helyesen érzékeli ezt. Lukácsnak abban az egyik evangelizációs csapatban kellett részt vennie, amelyik az apostol halála után folytatja a feladatot. Utazó, de aki mégis különbözik azoktól a prófétáktól és evangelistáktól, akik a birodalom átutazásával foglalkoztak. Mert cselekvően az egyházban időlegesen vissza tud vonulni annak érdekében, hogy kollégáinak, a hívőknek, végső soron a kulturált világnak egy olyan irodalmi művet ajánljon fel, mely képes felébreszteni az érdeklődést és megerősíteni a hitet.

Bár ő az utazó evangelisták csoportjához tartozik, mégis lemondunk arról, hogy meghatározzuk azt a helyet, ahol ír. Ellenben nem fölösleges személyes eredete után kérdeznünk. Egy régi tradíció szerint, melyet Eusebius és Hieronymus is bizonyít, s melyet ApCsel 11,28 keleti változata is megerősít, hazája Antiochia. Egy adat arra biztat, hogy az Égei-tenger medencéjébe helyezzük azt, talán Filippibe: a lukácsi mű több főszereplője szolgálatát saját hazájában kezdi el: Jézus Názáretben (Lk 4,16-30) és Pál Tarsusban (ApCsel 9,30). Nos, az a bizonyos "mi" ami bizonyára irodalmi eszköz Pálnak Tróásból Filippibe való utazása keretében jelenik meg (ApCsel 16,16). Végül is Filippi és e municipium városi közigazgatása az, amit az evangélista a legjobban ismer.

Születése szerint zsidó volt? Kétkedni lehet ebben. Az ótestamentumi törvénnyel való kapcsolata, melyet elviselhetetlen igának tekint, egyáltalán nem lehet egy körülméletlenség kapcsolata. Sokkal inkább helyesebb szerzőnket zsidó gyülekezet pogány közegébe helyezni. A prozeliták valóban lefoglalják érdeklődését (Lk 7,5; ApCsel 10,2,35; 13,16.26): a zsidó fegyelem és monoteizmus vonzásában ezek a férfiak és nők mégis haboztak átlépni a korlátokon hogy valódi prozeliták legyenek -, mert az volt a benyomásuk, hogy elárulják nemzetüket és megváltoztatják fajukat. Az a vágyakozásuk, hogy egy egyetemes Istent találjanak, szektásnak érzett rituális előírásokra támaszkodott. Ezek az emberek egy zsidó szektáért, a keresztyénséért lelkesedtek, amely megtartotta a zsidó örökséget és megnyitotta, ha nem is a világ, de legalább a birodalom dimenzióit.

Prédikációk

Borbáth Dániel

Reformációi üzenetek.

Alapige: Apostolok Cselekedétei 14,1-22

Bibliavetítés: Róma 15,15-19

Ha elmélyedünk alapigékben, reformációi üzenetet hallunk belőle.

Az első reformációi üzenet a prédikációról szól. Nekünk, az igehirdetés egyházának, jó gyakran hallanunk bizonygatót a prédikációról, hisz ez áll istentiszteletünk középpontjában. Alapigék szerint Pál és Barnabás együtt mennek Ikonium zsinagógájába, és ott prédikálnak. Prédikációjuk úgy szól, hogy hatására sokan lesznek hívőkké.

Alapigék első szakaszából az első keresztyén istentiszteletek egyike tárul elénk. Ez pedig mind külső, mind belső alkatában a zsinagógai istentiszteletre hasonlított. Az a helyiség, ahol Pál és Barnabás prédikált, olyan volt, mint ez a mostani imatermünk. Csak a szószék emelkedett a gyülekezet fölé. Ez az Isten Igéjének méltóságát és tekintélyét jelképezte. Az atyafiak testvéri légkörben ültek alatta, és hallgatták az írásmagyarázatot. A mi mostani istentiszteletünk, hála a XVI. századbeli reformációnak, ehhez a Jézus korabeli istentiszteletre hasonló. Emlékeztünkben él az evangélium leírásából, hogy Jézus bemegy a názáreti zsinagógába, s Ézsaiás próféta könyvéből olvasott fel, majd megmagyarázta a prófétai jóvendőlést és annak beteljesedését. "Mindenek szemei őreá valának függesztve." Ma is így kell figyelni minden istentiszteleten az igehirdetést, a szent Igét prédikáló Úrra.

De alapigék üzenete még ennél is többet mond: "Mind zsidóknak, mind görögöknek nagy sokasága lett hívővé." Íme, a prédikáció hitet szül! Ilyen hitet ébresztő és erősítő volt a reformátorok igehirdetése is. "Egyedül a hit!" Ez volt Luther kereső, majd bizonygató lelke tapaszlatára, majd jelmondata. Egyedül a hit segít! Az ember minden lelki harcában és küzdelmében igazán segít. Ezt fejezi ki hitvallásunk, a Heidelbergi Káté is, amikor azt vallja, hogy egyedül csak a hit tesz Krisztusnak és minden ő javainak részesévé. Arra a kérdésre, hogy honnan származik ez a hit, így felel: A Szentlélektől, aki az evangélium prédikálása által szívünkben felgerjeszti és a szent sakramentumokkal való élés által megerősíti. A hit hallásból van, a hallás pedig Isten Igéje által. Hogyan lettek hívőkké egykor, és hogyan lesznek hívőkké ma? Csakis az Ige hirdetésének hallgatása által. A prédikáció hallgatás közben Szentlélek szívünkben felgerjeszti a hitet és a szent sakramentumokkal való élés által megerősíti azt. Ezért a ma reformációjának is legfontosabb kötelessége az evangélium hirdetése. A ma reformációja elsősorban az igehirdetés reformációja. Még kell újulnia mind igehirdetésünknek, mind igehallgatásunknak. Olyanná kell válnia mint amilyen az első keresztyén gyülekezetek igehirdetése volt. Az igehirdetést gondos odaadással kell végeznünk. Erőnk, időnk legjavát kell e célra szentelnünk. Ehhez járul még az a bátorság, mely a Szentlélek által gerjesztett tűzből születik. Igehirdetésünknek e szívbeli bátorsága tekintetében is meg kell újulnia.

Alapigéknek a prédikációról szóló legfontosabb megállapítása ez: "Az Úr bizonygatót tesz kegyelmének beszéde mellett." Isten körülveszi erősítő kegyelmével a prédikátort, amikor ő maga tesz bizonygatót arról, amit az igehirdető bátorsággal szól. A prédikáció percei alatt Isten szólja a szívekbe bizonygatótételt. Ez az igehallgatás titka. Meg kell hallanunk ezt a bizonygatótételt, melyet a Szentlélek sugároz a szívekbe az emberi

beszéd hallgatása idején. Maga Isten prédikál! Isten maga szól. Az igehallgatónak erre kell felkészülnie. Ne csak a beszélő prédikátorra figyeljünk, hanem az igehirdetés alatt csendesen tárjuk ki imádkozó szívünket: Szólj, Uram, mert hallja a te szolgád. Szentlelke által az Úr olyan bizonyosságot tesz, hogy a hívő hallgató azonnal érzi, hogy most maga a mennyei Atya szólítja meg, ő maga vigasztalja, és személyesen ad számára útmutatást. A prédikáció valóban Isten tulajdon szavát oltja szívünkbe. Így alakul vissza prédikációhallgatásunk az első keresztyének hívő igehallgatásává. Ez prédikációhallgatásunk reformációja.

Alapigénk a prédikációt a "kegyelem beszédének" nevezi. Mi ma azt kell meghalljuk, hogy a prédikáció Isten kegyelmének beszéde. Léte Isten kegyelméből fakad. Isten hozzánk hajló szeretetének jele. Minden prédikáció alatt meg kell éreznünk, hogy Isten szereti bűnös gyermekeit. Életünk mélységeibe lehajolva szól hozzánk a bűneinket megbocsátó kegyelem. Minden igehirdetés alatt Isten azt teszi, amit a tékozló fiú atyja tett. Felénk fordul. Szembe jön, átölel, s így mondja a megbocsátás kegyelemmel teljes szavait, örök szeretetének bizonyosságát. Amikor Pál azt mondja, hogy a prédikáció Krisztusról mint megfeszítetttről szól, akkor tulajdonképpen a prédikáció tartalmára mutat rá. Prédikációnk tartalma Krisztus, aki meghalt a mi bűneinkért és feltámadt a mi megigazulásunkra. Így nyerünk kegyelmet a kegyelemért. Vajon mi ezt várjuk-e a prédikációtól? Bűnös, fáradt szívünknek erre van szüksége. A kegyelemből hit általi megigazulást tanító reformátorok prédikációja is ez volt: Egyedül a kegyelem, egyedül Jézus Krisztus. Ezt fogadjuk el hitünk által. A hittel elfogadott prédikáció békességet ad. Aki ma is hittel hallgatja a prédikációt, mint a kegyelem beszédét, lelke békességet nyer és megújul élete. A naponként megújuló lélek békés örömben és tevékeny szeretetben szolgál.

Hadd említsem az igazi prédikációhallgatás két példáját. Péter apostol püünkösdi prédikációja a kegyelem beszédét hirdette. A megfeszített és feltámadott Krisztusról szólt. Isten Lelke úgy tett bizonyosságot prédikációja alatt, hogy háromezeren megtértek és megkeresztelkedtek. Íme, ez a helyes prédikációhallgatás eredménye. De említsünk egy egyháztörténeti példát is. Jóval több mint száz évvel ezelőtt a kolozsvári hóstáti gyülekezet lelkipásztora, Herepei, mikor düledezni látta a mai theologia helyén álló kis fatemplomot, úgy prédikált, hogy a hallgatók az őrsztalára tették aranygyűrűiket, láncukat és egyéb ékszereiket, s felépülhetett a mai szép kéttornyú templom. Ez az igazi keresztyén prédikációhallgatás! Így kell megújulnunk a prédikációhallgatás területén.

II

Isten bizonyosságot tesz kegyelmének beszéde mellett. Ezt jelek és csodák mutatják. Alapigénkben ilyen csoda a listrai sánta meggyógyítása. Pál nemcsak prédikált, hanem prédikációjához szeretetszolgálatot is kapcsolt. Az igaz hit mindig szeretetben és szeretet által munkálkodik. Ez a Listrában gyógyítás a pogányok között történt. Figyeljük meg, hogy mi előzi meg ezt a gyógyítást. Jézus tanítványainak kiküldetésükkor kettős parancsot adott: prédikálják az Isten országa elközelítéséről szóló evangéliumot, és betegeket gyógyítsanak. Ennek beteljesülését szemléljük most alapigénknek. Jézus mennybemenetele után az apostoloknak az első években megadatott a csodálatos gyógyítás ajándéka, mely Isten országa elközelítésének élő bizonyossága. Pál apostol beszédét hallgatva, ez a születése óta sánta ember hisz. Pál ezt a hitet ismerte fel, s ennek a hívő léleknek adja meg az Isten országa eljövételével együtt járó kegyelmes ajándékot, a gyógyulást.

Amikor megújul az igehirdetés, eleven élet alakul ki. Az egyháztörténet ezt sokszorosan példázza. Ma újra komolyan kell vennünk gyülekezeteink szeretetszolgálatát. Milyen áldott volt a húszas, harmincas évek ideje! Gyülekezeteink, egyházkerületeink élő szeretetszolgálatot végeztek az első világháború utáni nyomorúságos évtizedekben. Hívó lelkek örömmel, hálaáldozatként tették ezt. Az egyház ma akkor mutatja meg életrealitását

és létjogosultságát, ha szolgáló egyházként tevékenykedik. Az ige hirdetés és a szeretetszolgálat reformátori megújulása együtt jár, miként az Úr Jézus egyszerre tanított és gyógyított. Egyházunk mai reformációjának egyik jele az lesz, ha a gyülekezeteink a szeretet lelkével készek lesznek az árvák, özvegyek, betegek, öregek, nélkülözők, gyászolók között szolgálni. Jézus az utolsó ítéletkor azt fogja kérdezni, hogy az éhezőknek, betegeknek, foglyoknak megadtuk-e azt, amire éppen szükségük volt. Az ilyen tetteinket úgy ítéli meg, mintha vele cselekedtük volna meg. A ma reformációja irányuljon a bűn nélküli társadalom megteremtésére, a hű ige hirdetés, gondos pásztoráció és áldozatos szeretetszolgálat által. Ez a szeretetszolgálat a Krisztusban nyert javakért való hálaadás, mely nemcsak anyagi javakat nyújt, hanem testvéri szívet, őszinte részvétet, lelki együttérzést.

III

Alapigénk harmadik üzenete is reformátori. Egyedül Istené a dicsőség! A listrai pogányok, látva Pál gyógyító tettet, tudatlanságukban isteneknek tartották őket, és pogány módon áldozni kívántak nekik. Barnabást, az idősebbet, Jupiternek; Pált, az ifjabbat, Mercuriusnak tartották. Az emberdicsőítés Pálékat annyira bántotta, hogy köntösüket a bűnbánat jeleként megszaggatták. Pál ezután pásztori hangon intette a pogányokat. Az egy élő Istenről tett bizonyosságot, aki a szabadság és az öröm Istene. Egyedül őt illeti meg az imádás és a dicsőítés. A pogány vallás fél és remeg. Az evangéliumi hit a megszabadulás bizonyosságával örvendez. Ez az örvendező hit pedig gyermeki imádat és hálaadó szolgálat az Atya színe előtt.

A reformáció arra kötelez bennünket, hogy egyedül Istennek adjunk tisztességet és dicsőséget az egyházban és ne vigyük azt át emberekre. A puritán Kálvin szellemében mennyire el kéne távolítanunk egyházi közéletünkől az emberek dicsőítésének pogányos szellemét! Valósággá kell válnia az igaz Isten igaz hitben való igaz tiszteletének az egyházban.

IV

Alapigénk negyedik reformátori üzenete a szenvedés vállalásáról és bölcs elhordozásáról szól.

Előbb Antiochiában, majd Ikoniumban, most pedig Listrában a Pál nyomában járó zsidók durván megtámadták Krisztus hírnökeit. Itt is fellázítják a pogányokat Pálék ellen. Pált félholtra kövezik. Mikor Pálék a zsidók gonosz érzelmeit és támadásait látták, bölcsen továbbmentek, és a következő városban hirdették az evangéliumot. Nem tékozhathattak el a lehetőségeket. Bölcsesség volt az is, amikor Bölcs Frigyes fejedelem Wartburg várába rejtette el Luthert az életére törő ellenségei, a pápa emberei elől. Mindig ilyen bölcsen kell az Isten szolgálóinak eljárniok. Isten ajándéka számunkra, hogy Pál és Luther akkor életben maradtak és a további évek során gazdag munkát végezhettek. De jött az idő, mikor a szenvedést is vállalniok kellett. Pál és Péter is mártírhálált halt a Nero-féle üldözések idején. Lelki szereink előtt most elvonulnak a mártír apostolok és a reformáció korának szenvedő tanúi, akik testi fájdalmat és lelki gyötrelmet vállalva hívek maradtak az Úr Jézus Krisztushoz és a szenvedések között is a lelki megújulás gyümölcseit teremtek. Gondoljunk most közelebbről arra az erős és igaz hitre, mely a gályarab őseink énekében lett drága örökségünk. A korbácsütések, az éhezés, az embertelen megaláztatás gonosz napjaiban az igaz hit olyan mélysége tárul fel előttünk bizonyosságtételünkől, mely sok hasonló úton járóknak vigasztaló példát jelentett és jelent.

A reformációra való emlékezésünk során becsüljük meg ezt a négy reformátori ajándékot, melyet alapigénk tár elénk. Igaz hitünk által újuljon meg ige hirdetésünk-igehallgatásunk. Isten kegyelmének hálaadó megtapasztalása nyomán újuljon meg szeretetszolgálatunk. Egyházi életünket és személyes kegyességünket mélyen és megtermékenyítően hassa át Isten dicsősége.

Ha pedig az evangéliumi bizonyosságtétel útján szenvednünk kell, szenvedjünk hittel és reménységgel, meg nem szégyenítve örökségünket. Istené a dicsőség örökkön örökké! Ámen.

Csiha Kálmán

Az elgurult drachma.

Alapige: Lukács 15,8-11

Bibliaolvasás: Lukács 15,1-7

Mai példázatunk azt mutatja, hogy a szívek ajtaján zörgető Krisztus egyben a minket szüntelen kereső Urunk. Milyen öröm számunkra a reformáció útján azzal a tudattal járni, hogy állandóan velünk és mellettünk van a minket nap mind nap kereső Krisztus.

E példázatban Jézus minket pénzhez, drachmához hasonlít. A drachma régi ezüstpénz. Az aranypénz ebben a korban a talentum. Istennek nemcsak a talentum drága, hanem drága minden kicsi drachma, minden kicsi ezüst pénzdarab is. Te is és én is, mindannyian az ő drága gyermekei vagyunk.

Példázatunkban azt olvassuk, hogy egy ilyen ezüstdrachma elveszett. Mintha valami vonzóerő lenne a földben! Elgurul a pénz, és a föld magához vonza. Messze gurul rendeltetési helyétől. Eltűnik egy zsebből vagy egy pénztárcából, eltűnik abból az edényből, ahol az asszony őrizte azt.

Ilyen elgurult drachma sok volt és sok van e világon; ilyen guruló és elguruló életek, ilyen Istentől messze kerülő szívek! Sok ilyen szív van a világon! A világi kísértések, a gyűlölet, az irigység, egyszóval a bűn hatalma vonza ezeket a szíveket. Istennek sok drachmaként elguruló gyermeke van szerte ezen a világon. Ezeknek az elguruló szíveknek a léte is világosan mutatja a reformáció történeti szükségességét.

De amikor az Ige szól, ne másokról beszéljünk, ne másra nézzünk, hanem mindig önmagunkra s a magunk egyházára. Vajon mi is Istennek ilyen elgurult gyermekei vagyunk? Ilyen messze került drachmák? Isten bennünket is értéknek teremtett. Mivel a pénz érték, világos, hogy mi is Isten értékes gyermekei vagyunk. Az Úr értéként ajándékoz téged a családnak, és értéként állít be az anyaszentegyház tagjai sorába. Isten ezért rendel és küld e világba mindnyájunkat, öregeket és ifjakat egyaránt. Isten minden embert értéknek állít be valahová. Így és ezért lehetünk az ő szolgálói. S ez az értékes élet milyen hamar értéktelenné válik! Amikor messze gurulunk tőle, azonnal elértéktelenedünk, miként az anyagiakban gazdag középkori egyház is lelkiekben nagyon elértéktelenedett. Mikor nem jó nekünk ott, ahová Isten helyezett, amikor elvesz a családban az édesapa, mert szíve messze gurult a hűség esküjétől, amikor elgurul egy fiatal élet a becsület, tisztesség és szeretet útjáról, melyre állították szülei, akkor ennek a fájdalmas elértéktelenedési folyamatnak az áldozataivá válunk. Sok elguruló életet láthatunk magunk körül, de vajon te és én nem tartozunk-e az elguruló drachmák közé?

E példázat azonban nemcsak ezt juttatja eszünkbe. A példázat arról szól, hogy az elgurult drachmát keresik és megtalálják. Megtalálják! És ettől lesz szívünkben öröm, és ettől költözik szívünkbe igazi hála Isten iránt. Amikor azt halljuk, hogy a drachma nem maradt a porban, a por takarója alatt, a mélyben. Isten nem hagyja elveszni az elgurult drachmát, ezért keresésére indul. Az elgurult drachmák keresésére indul Isten a reformációban. A reformációban Isten hazavezeti elgurult egyházát.

Testvérem, ugye azért jöttél te is ide, azért keresed az istentisztelet óráin az Istennel való találkozást, mert azt akarod, hogy Isten kereső keze megtaláljon téged?

Az üzenet.

Alapige: Róma 1, 8-17

Bibliaolvasás: Habakuk 2, 1-5

"Isten ereje, minden hívőnek üdvösségére!" Ezekkel a szavakkal írja most körül az apostol római olvasói előtt azt az üzenetet, melynek prédikálására megbízást nyert. Képzeljük el egy pillanatra, hogy egy kimagasló uralkodó diplomáciai képviselője azt a feladatot kapná, hogy egy világkongresszusra utazzon, aktatáskájában egy teljesen kész oklevéllel, mely a Földön egyszer s mindenkorra visszavonhatatlanul a békét garantálja! Vagy ha egy felfedező is éppen erre az értekezletre utazna, és bőröndjében egy olyan találmányt vinne, mely nemcsak az atomfegyver titkával, hanem elsősorban minden fegyver elpusztításának és ártalmatlanná tételének titkával ismertetne meg. Vagy ha éppen ezen az értekezleten egy orvos egy olyan szérumot ismertetne, mely nemcsak a gyermekbénulás, a tuberkulózis és a rák elleni, hanem minden betegség elleni, az öregedés és a halál elleni szérum lenne. Vagy ha egy pedagógus is odautazna azzal a korszakalkotó felfedezéssel, hogy megtalálta az emberi butaság bacilusát, és annak ellenszerét is feltalálta, amit a kongresszuson résztvevő urak a helyszínen akár önmagukon is kipróbálhatnak valami ehhez hasonló lenne az igazán nagy nagy dolog. És most itt van Pál, az apostol, a küldött és a külön megbízott, de Pál annak az Úrnak a követe, aki semmi módon senkivel sem hasonlítható össze, még a legkimagaslóbb uralkodóval sem, mert minden uralkodóval végül mégis az a balsors esik meg, hogy életének vége a halál. Pál azonban egy olyan úrnak a küldötte, aki feltámadt a halálból. Minden uralkodónak végül mennie kell, de Pál egy olyan uralkodónak a követe, aki végül is szüntelenül jön. Pál nem diplomáciai futár, nem kutató, sem felfedező, nem orvos és nem csodapedagógus, Pál nem az aktatáskás ember, nem az injekcióstű embere, és ha az utazóbőröndöt tőle valaki ellopta volna, akkor abban néhány holmin kívül egyebet nem sokat talált volna. Pál senki, és semmiye sincs, de ez azt jelenti, hogy Pálnak van egy ura, van egy feladata és van egy üzenete. A Krisztus evangéliumának, melynek hordozója és átadója Pál, egyáltalán nincs semmi összehasonlítási alapja. Az, hogy itt egy olyan üzenetről van szó, melyhez foghatót ebben a világban nem találunk, ez számunkra egyidejűleg nyomorúság és szerencse.

Pál azt az üzenetet, melyet át kell adnia, "Isten erejének", az eredeti szöveg szerint "dünamisz" - nak nevezi. Amikor az apostol Krisztus evangéliumát továbbadja, akkor nem gondol papírra, könyvre vagy szóra, hanem erőre. Természetesen a különféle erőket mi magunk is nagyon jól ismerjük. Nem nagyítunk, amikor azt állítjuk, hogy a világ egyetlen nemzedéke sem ismeri úgy az erőt, mint éppen a mi nemzedékünk. Ismerjük a természeti erőket, kutatjuk és feltárjuk azokat; évtizedről évtizedre egyre fantasztikusabb méretekben hasznosítjuk a magunk számára azokat. Ismerjük a technika erejét, és arra emlékezünk, hogy a dünamisz szó annak a robbanóanyag-nak, a dinamitnak adott nevet, mely a nyugati technika diadalát bevezette. A mi nemzedékünk egyre többet tud a lélek erejéről, mely bennünk is szendereg, s melyet munkánk közben aktivizálni szeretnénk. A szellemi erőket is ismerjük, melyeket az okkultizmus tár fel, s hideg borzadályal nem irtózunk, hogy magunkat azok által megerősítsük. Ma ismét sokat tudunk beszélni arról, hogy bálványok és "erős tévedések" vannak látjuk, hogy a gazdasági életben és a politikában miként garázdálkodnak ezek a bálványok, látjuk kortársainkat térden csúszni, hason mászni a technika, egészség, sport, nemzet, katonaság bálványai előtt, látjuk nemzedékünket kicsiny mindennapi bálványaitól megszállottan és megidomítottan, kezdve a cigarettától a pálinkáig.

És most azt halljuk, hogy Krisztus evangéliuma is erő, de egy olyan erő, mely egyáltalán nem akar versenyezni e világ erőivel; ez az erő nemcsak fölényesebb a természeti, technikai, lelki, okkult szellemi erőknél, hanem egyáltalán nem lehet összehasonlítani mindazzal, amit mi általában erőn szoktunk elképzelni, mivel ez az erő "Istennek ereje", annak az Istennek, aki így szólt: " Ne legyenek néked idegen isteneid énelőttem" ; ez az erő a feltámadott Jézus Krisztus ereje, aki " ül Istennek, a mindenható Atyának jobbján" ; a Szentlélek ereje, akitől ez az ígélet származik " a magasság erejével fogtok beteljesedni" . Istennek legyen hála és dicséret, doboljunk és sípoljunk ennek az Istennek tiszteletére azért, hogy létezik és olyan erő, melynek az emberek minden ereje és a bálványok minden hatalma alá van rendelve! Tiéd az erő! Krisztus evangéliuma Istennek ereje.

Krisztus evangéliuma Istennek ereje (hatalma) minden hívőnek üdvösségére, zsidónak először meg a görögnek Ezzel egy olyan mű indult útnak, a megváltás olyan akciója, a megváltás olyan műve, mely többé nem akar nyugton lenni. A világnak fentebb felsorolt erőiben van valami belső meg hasonlítás, valami kiszámíthatatlan, valami megbízhatatlan, valami alatomos. Úgy vagyunk ezekkel, mint a macska mancsaival, melyek jót is tehetnek ugyan, de váratlanul kinyúlnak a karmok, és akkor a seb fáj és vérzik. E föld öléből, emberi lelkünk öléből újra és újra feltör az erő, mely tüzet és pusztulást szór. De egészen másként van azzal a dünamisszal, melyről Pál itt beszél. Ez egyértelműen a szabadítás ereje, világos, örvendétes és megbízható erő. Ezzel az apostol kétség nélkül azt akarja mondani: mivel ez az erő az egyetlen Isten ereje, ezért a maga nemében az egyetlen szabadító erő, melyen kívül az apostol más szabadító erőt nem ismer. Aki nem áll Jézus Krisztus evangéliumának erejében, az nincs megszabadítva, az el van veszve.

De azt, hogy mit jelent megszabadítottnak vagy elveszettnek lenni, azt nem lehet olyan egyszerűen, olyan könnyen megmagyarázni, mint ahogy az első pillanatban látszik. E kérdésről szóló hétköznapi beszélgetéseink figyelemreméltóan laposak. A megszabadítás alatt általában mindenféle segítséget értünk, melyet tapasztalunk; a megszabadításról szóló gondolataink mintha a Carnegie - alapítvány irányába haladnának, mely megfelelő esetekben az életmentő jelvényt ajándékozza. Mi is így képzeljük el a megszabadítást. És ha a mai ember elveszt valamit, akkor leghamarább a kapukulcsra és a pénztárcára gondol, vagy valami más olyan veszélyekre, melyek óránként körülvesznek bennünket akár az utcán való átkeléskor, akár a munkahelyen; vagy közismert közösségi nyomorúságokra gondolunk, mint a munkanélküliség, a pénz elértéktelenedése, a háború, a drágaság, dögvész - ó, ezek a minden veszélyek légiói, melyekben valaki elveszhet vagy tönkremehet. Az apostol természetesen ismeri mindazokat a szabadulásokot és veszedelmeket, de amikor a rómaiaknak szabadulásról és elveszésről ír, akkor az összes előszámlált veszély mellett és mögött a veszélyre gondol, a minden veszélyek veszélyére, amely a szó egyetlen és egyedüli értelmében számunkra veszélyt jelent, és ez senki más, mint maga Isten. Erre az Isten veszélyre mi rendszerint nem gondolunk, és mégis éppen ebben van a mi sajátos veszedelmünk. Ha Isten ellenünk van, és neki elég oka van, hogy ellenünk legyen, akkor valóban mind az idő, mind az örökkévalóság számára el vagyunk veszve. Ha Isten az ellenfelünk, akkor nem kell az elveszésről sokat magyarázkodnunk, mert " rettenetes az élő Isten kezébe esni" / Zsid 10, 31 / . De ez fordítva is érvényes, és itt éppen arról van szó ha Isten a szabadítónk, akkor valóban meg vagyok mentve. Ha Isten nincs ellenünk, akkor a születés és a halál között milyen veszedelem ijesztget komolyan bennünket? Ha Isten nincs ellenünk, akkor mit árthat nekünk a világ, a kísértő, a pokol, a halál? " Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk? " / Róm 8, 31 / Akit az Isten elveszít, az éppen olyan elveszett ember, mint ahogy Isten megváltottja valóban megváltott ember.

És ezt és éppen ezt, nem kevesebbet, mint éppen ezt szabad az apos-

tolnak mint a Jézus Krisztus követének a rómaiakkal közölnie, ez neki a feladata. Az apostolnak nemcsak a földi béke helyreállításáról szóló oklevelet / miközben erre nagy szükség lenne / ; nem az öregedés és halál elleni szérumot / miközben ez sokkal többet jelentene, mint ahogy gondoljuk / ; nem az emberi butaság elleni eszközt / pedig mennyire szükségünk lenne rá / kell e világnak átadnia, hanem ennek a követnek az a feladat jutott osztályrészül, hogy ennek a világnak azt az örömmüzenetet adja át, mely " Istennek ereje minden hívőnek üdvösségére " Itt minden bacilus megöletett. Itt az Isten és az ember közötti ősz konfliktusról van szó. Minden háborúskodásnak most vége szakadt. A bajok baja a bűn. A bűnből való szabadulás, a bűnbocsánat az az örömmüzenet, melyet az apostolnak hirdetni szabad " Krisztus evangélioma Istennek ereje minden hívőnek üdvösségére, zsidónak először és görögnek " Isten orcája előtt lenni megszabadítottnak ez az igazi szabadulás. Azért, hogy érthetően, félreértés nélkül mondhasa, hogy itt a szabadításról mint Isten bűnbocsánatáról van szó, az apostol egy figyelemreméltó, számunkra egyre inkább balgának látszó, merev, az aljas dolgokkal egyáltalán nem rokonszenvező, kemény kifejezést használ, amikor ezt mondja " igazság " . A Krisztus evangéliumában " az Isten igazsága jelentetett ki hitből hitbe, miképpen meg van írva az igaz ember pedig hitből él " Már hány olvasója a Római levélnek sóhajtott így mégiscsak megkímélhetett volna Pál minket ettől a szótól, és használhatott volna egy másik kifejezést, egy érthetőbbet. De Pál nagyon jól tudja, hogy itt miért ezt a kifejezést használja. A következőkben még gyakorta vissza fogunk térni erre a kifejezésre, és még elég alkalmunk lesz tartalmának elemzésére, most egészen röviden csak ennyit mondunk róla ha Isten igazságos, márpedig ő az, akkor mi mindnyájan, zsidók és görögök, vagyis az egész emberiség el vagyunk veszve, akkor mi mindnyájan igazság nélküliek vagyunk, akkor nem azok vagyunk, akik szeretnénk lenni, és éppen ezért minket mindnyájunkat az Isten - ve szély fenyeget. De Isten elhatározta, hogy irgalmas lesz irányunkban, elhatározta szabadításunkat, elhatározta, hogy védelmébe vesz minket önmagával szemben, de nem a jog feláldozása vagy megcsonkítása árán, hanem éppen a jog, a törvény respektálása, megerősítése és betöltése által. De hogyan teszi ezt? Hogyan lehet Isten egyszerre igazságos és kegyelmes? Ezt tette Isten a kereszt titkában. Jézus Krisztus személyében Isten mind a kettő : bíró és szabadító egy személyben. Így fordította el maga Isten az egyetlen és valóban az egyedüli komolyan veendő veszélyt, vagyis az Isten veszélyt fejünk fölül. Senki más nem tehetette ezt, mint egyedül ő maga. Ez az Isten ítélő és kegyelmező igazsága. A Krisztus evangéliuma ezért ilyen egyedüli módon az Isten szabadító ereje. Ez szabadít meg az örök bíró előtt, ez szabadít meg az örök kárhozat szakadékától, ez szabadít meg az örök pokoltól. És ez egy jogszerinti szabadítás, mert ez annak az igazságnak szabadítása, mely érvényes Isten előtt. Ez nem egy olyan ideig óráig tartó béke, hanem egy olyan megbékélés, mely az emberi és isteni igazságosság összes követelményeit betölti.

És most talán megértjük, hisz csak éppen itt tudjuk megérteni, hogy miért ismétli olyan fáradhatatlanul az apostol, hogy ezt a csodálatos igazságot " egyedül hit által " lehet elérni és elnyerni. Mindazok, akik hisznek benne, a Krisztus evangéliuma által megszabadíttatnak. Mert " az igaz ember hitből él " így mondta Isten már évszázadokkal ennek előtte az ő szolgájának, Habakuk prófétának a fülébe azt, amit Pál levelében mintegy a világváros Róma tetőiről kiált. És ez az ítélő és dicsőségesen megszabadító igazság " hitből hitbe " jelentetett ki, ami azt jelenti, hogy a hit minden, a tetőponttól a mélypontig, A tól Z ig valóban minden. De ez nem jelenti azt, hogy a hit ennek az igazságnak előfeltétele lenne, nem, mert a " hitből hitbe " kifejezés egyszerűen azt jelenti, hogy semmi más módon, egyedül csak a hitben lehet megérteni, hogy micsoda " Istennek ereje " , hogy micsoda ez a " szabadítás " és " Istennek ez az igazsága " mert a megértés és elsajátítás számára nincs más híd,

mint a Szentlélek által gerjesztett hit, mert nincs semmi más megmentő fogás azon a bámulatos fogáson kívül, mely felülről az elveszett után nyúl.

Miután e fejezet magvát kihámoztuk, figyeljünk meg még néhány széljegyzetet. Azt vesszük észre, hogy Jézus Krisztus különmegbízottja úgy gondolja, hogy feladatát nemcsak levél által, hanem személyesen kell teljesítenie Rómában, Rómában, a világ központjában, az oroszlán barlangjában. Azt kérdezhetjük magunkban, vajon fognak-e ott egy ilyen üzenetnek hinni? Mit akar ott az apostol a "megfeszített galileairól" szóló beszédével? Vagy ahogy később mondani fogják, a semmibe szertefoszló "állítólagos Isten fiúról" szóló mítoszával? Az apostol már járt egy ízben egy fővárosban, éspedig Athénban. Ott kikacagták, és "csacsogó" -nak nevezték őt. És íme, az apostol most mily feltűnő módon vágyódik Rómába menni. Athén után nem okosodott meg még eléggé? Miért határozta el oly gyakran, hogy "elmegyek hozzátok"? Vajon ott a nagy világ elitje és a kétszázezer, aki naponta "ingyen kenyeret és ingyen sört" kap, meghallgatja-e és befogadja-e Jézus Krisztus evangéliumát? Ezek a meggondolások nem nyugtalanítják, nem terhelik az apostolt. Az, hogy a hit megszületik-e vagy sem, az nem az ő gondja. A Krisztus - hit már rég ott van Rómában. A hit szikrája már Rómába is aláhullott, már ott is lobogó lánggal ég, úgyszólván, hogy Krisztus keleti gyülekezetei mindenütt tudják már "Először hálát adok az én Istenemnek a Jézus Krisztus által mindnyájatokért, hogy a ti hiteteknek az egész világon híre van." Anélkül, hogy a vezető apostolok egyike - másika, akár Pál, akár Péter, Rómában járt volna, az evangélium már ott van. Nem az apostolok meneteltek elől, az evangélium megelőzte őket, és csak annak nyomában járnak. Feltűnő az, hogy Pál nem sürgeti tudatosan, nem tolakodik, hogy minél előbb Rómába jusson: "Imádkozásaimban mindenkor könyörögven, vajha egyszer már jó szerencsés út adódna nékem Isten akaratából, hogy hozzátok mehessek." Az apostol Rómában a hit örömeiben és áldásában szeretne osztozkodni, és fél, nehogy későn érkezzen. Ő is szeretne jelen lenni ott, ahol az aratónnp már megkezdődött. Az apostol úgy érzi, hogy ő "mind a görögöknek, mind a barbároknak, mind a bölcseknek, mind a tudatlanoknak köteles". Mindemellett még mindig maradt egy kis megvilágítatlan része annak a kérdésnek, hogy miért vágyakozik az apostol olyan nagyon Róma után. Vajon mi lehet ennek a vágyakozásnak az indítóoka? Az, hogy Róma három évszázadon keresztül a Krisztus elleni ellenállás fő központja lesz, és ezért különös felkészítésre van szüksége, ezt az apostol e levél megfogalmazása idején, 57 / 58 telén még nem tudhatta. A prófétai - missziói küldetés az, ami az apostolt olyan sürgősen Róma felé kényszeríti. Az apostol missziója elsősorban a "pogányok és zsidók" számára, vagyis a világ minden népei számára szól. Úgy látja az apostol, hogy ezt a küldetést a Földközi tenger déli vidékein kell betöltenie, de misszionáriusunk tekintete "a föld végéig" pillant előre. A "föld végét" az akkori ember számára nyugaton Herkules oszlopai / Gibraltár / jelentették; a követ tekintete messze előrelendül, s miután az üdvösség Keleten először a zsidók számára kínáltatott fel, most ténylegesen ki kell csendülnie a föld végső határáig, Spanyolországig. És a római gyülekezetnek, a világ fővárosában élő gyülekezetnek kell a nyugati misszió számára olyan bázissá, olyan központi állomássá válnia, mint a keleti misszió számára Antiochia volt. Eltekintve attól, hogy Róma az akkori világ fővárosa volt, ez lehet a fő indítéka, amiért az apostol olyan hatalmas lendülettel siet a római keresztények felé. Rómában akarja a minden ember megváltásáról szóló evangéliumot hirdetni, félelem és fenntartás nélkül akarja ezt cselekedni, annak az örömeivel, aki elhívatott és kiválasztatott a földrészekre kiterjedő szolgálatra.

Pál nagyon ismeri az Isten előtti szegyenkezést, de amikor Rómában a keresztéről szóló, balgának tetsző üzenetet megvallása érdekében cselekszik, akkor komoly elhatározása szerint szegyen nélküli apostol lesz:

hanem megszabadítja őt. "Krisztus evangéliuma Istennek ereje minden hívőnek üdvösségére".

Ez a valóság. Isten, miközben állapotunkról a teljes igazságot közli, nem akar eltaszítani magától, hanem éppen magához akar vonni. Ezért itt minden szó megértésre felhívó hatalmas kiáltás, minden szó hathatós meghívás az atya asztalához, mely az "élet kenyerét" adja. Hadd emlékezzem most egy diákkori kis élményemre. Külföldön egy beteg barátomat látogattam meg. Egy keresztyén szállodában éjszakáztam. Reggel, amikor a szoba ajtaját kinyitottam és éppen a cipőmet akartam felhúzni, egy teljesen ismeretlen férfi feszesen hozzám jött, kinyújtott mutatóujját energikusan rázta felém és azt kérdezte: "Meg van ön térve?" Először mintegy bután, aztán egy kissé haragosan néztem rá. Így nem szabad kérdezni, így kéri a vámtiszt az útlevelet a határon. És mégis annak az ismeretlennek, ha esetlenül is tette fel a kérdést, mégiscsak igaza volt. Ez az a kérdés, melyet az apostol, amikor fonánkságunkról beszél, a mellünknek szegez: "Meg van ön térve?" Most végezetül ezt a döntő kérdést szeretném feltenni: nem érkezett el még a megtérés ideje? Konkréte kérdezzük: nem érkezett még el az imádkozás ideje? Ez a mai vasárnap egy új kezdet lehetne, egy olyan imavasárnap, melyet továbbiak követhetnének. Most hadd kérdezzem meg egyenesen a férfiakat: miért nem imádkozunk otthon a családi asztalnál? Miért kell erről az asszonyoknak és a gyermekeknek gondoskodniuk? Miért szégyenlünk imádkozni? És mindenekelőtt ti, hadd kérdezzem tovább Lutherrel, éppen ti, a képzetek, az egyetemet végeztek, a magas képesítésűek, a hangadók és kormányozók, ti, akikre feltekint a nép, akiknek személyes példája / a magánéletben is/ jól vagy rosszul egyaránt többet nyom a latba, mint ahogy képzelnétek, miért szégyenlitek megvallani Krisztusba vetett hiteteket, azt a dünamiszt, amely minden hívót üdvözít. Vajon nem érkezett már el az ideje annak, hogy gyermekszobákban, tanulószobákban, tanácstermekben megvalljuk abba vetett hitünket, aki az elvesztett megszabadítja? Itt az isteni ősméterről van szó, melyre nemcsak a technika világa, hanem a teljes emberi együttélés van felépítve. Az utolsó negyven esztendő eseményei nem utalnak eléggé arra, hogy mit jelent ez az ige: "magukat bölcseknek vallván, balgatagokká lettek" ?

Megtérni! Hogyan lehetséges ez? Lehet ezt egyszerűen olyan mereven parancsolni és követelni? Hogyan lehetséges, ha a szellemi és testi, személyes és társadalmi elferdülések oly messzire kiterjednek, hogy én nem vagyok többé képes erre? Hogyan, amikor ez olyan távol áll tőlünk, hogy azért kezdjük az elveszett fiút irigyelni, hogy ő végül is meg tudott térni? Ha ilyen távol áll tőlünk és ha mi állapotunkat komolyan megismerjük, akkor jó, mert akkor a szabadítás különösen közel áll hozzánk. Aki komolyan megérti, hogy mit jelent elveszettnek lenni, az segítségért kezd kiáltozni, és ennek a kiáltásnak az az isteni ígérete, hogy meghallgatást talál. Valóban, az elveszettség állapotának van egy olyan mélysége, ahonnan a saját lábunkon nem vagyunk képesek megtérni. Isten azonban az elveszett fiú példázatán kívül még egy másik példázatot is elbeszél nekünk, az elveszett juhról szóló példázatot, mely oly nagyon lejáratta és elveszítette magát, hogy többé már nem tudott visszatérni. Erről lévén szó, " az embernek Fia azért jött, hogy megkeresse és megtartsa mindazt, ami elveszett" . Íme, Krisztusban lett nyilvánvaló Istennek haragja a mennyekből, és lásd /!/, Isten haragja a Fiúban megváltássá változott, és egyidejűleg ott a keresztfán Isten szeretete a mennyekből kijelentetett. Éppen ezért nincs egyetlen olyan személyes vagy társadalmi perverzitás és elferdülés, mely nagyobb lehetne, mint Isten szabadító ereje: " Krisztus evangéliuma Istennek ereje minden hívőnek üdvösségére." Minden hívőnek üdvösségére! Ámen.

Esketési beszéd

Gálfy Zoltán

A mi leveleink ti vagytok

Alapige: 2 Korinthus 3,2

Egymást váltó nemzedékeknek szól most ez a vers. A "mi" és a "ti" névmások ezt jelentik ebben az esetben. Most mi szülők és barátok - mondjuk nektek ezt az üzenetet a mi leveleink vagytok. Évek múlnak el - és nem is sok amikor ti fogtok így állni és mondani fogjátok tovább a következő nemzedékeknek ugyanezt a mondatot. Lényegében semmi sem változik: Isten örökkévaló idejében helyet cserélnek ezek a névmások. Nemzedékek adják szájról szájra ezt a verset, mint Isten örökkévaló üzenetét. Így felelnek egymásnak nemzedékek, visszhangozzák Isten feladott leckéjét.

Szent esküvések alkalmával mindenekelőtt rólatok kell beszélnünk, de versünknek ez a többes első személyű névmása a "mi" arra kötelez bennünket, hogy magunkról is szóljunk.

Mit üzen tehát számunkra ez az Ige, amikor örömmel valljuk, hogy a "mi" leveleink vagytok?

Először azt kérdezi: van-e szülő, aki gyermekében nem a jövőbe küldött levelet lát-e? Olyan levelet, amit a holnapba küld? Mert azok vagytok, akik a holnapba visztek valamit abból, ami most a miénk. Oda viszitek, ahová szüleitek már nem érnek, mert a ti holnapotok a miénk után következik. A világhiállításoknál szokás egy burában üzenetet küldeni a jövőndőbe. Így akarunk veletek levelet küldeni a jövőndőbe, a holnapba. Oda amelyet ti majd úgy fogtok megalkotni, hogy számotokra a legjobb legyen.

Másodszor azt mondja a vers, hogy ez a levél nem csak a holnapba szól. Nem csupán előre az időbe, hanem más tájakra, idegenbe is. Erre kell gondolnunk, amikor kigördül a vonat és egy tanáccsal, szerető búcsúval ízenünk oda, ahová az eltávozók mennek. Ilyen levél vagytok, amit teleírtunk tanáccsal, féltéssel, örömmel, aggodalommal, megnyugvással. Emberi és szülői érzésekkel. Úgy érezzük, hogy mi, akik itt maradunk, mindent megtettünk. Veletek száguld az idő a holnapba és más tájakra. Talán sok mindent el fogtok felejtetni. Sok érzés el fog kopni. Szülők lesztek ti is. De nem szabad elfelejtenetek tovább írni az üzenetet, tovább küldeni a levelet, mert ez Isten parancsa.

Tehát a "mi" levelünk vagytok. Kié?

Egy családé. Baráti közösségé. Gyülekezeté. Levelei vagytok ennek a helységnek, szülőhelyeteknek, melyet nem lehet és nem szabad elhagynotok. Mondhatjuk tehát: Sokunknak levelei vagytok.

A Korinthusi levélben azonban ennél többről van szó.

II

Pál ebben a versben nem vér szerinti gyermekeinek, hanem egy egész városnak mondja, hogy "ti" korinthusiak a "mi" leveleink vagytok. Nem nemzedékek kérdése vetődik fel, hanem ennél fontosabb dolgok. Pált gondok és kérdések fogadták Korinthusban. Szívélyesség helyett ezt kérdezték a korinthusiak: ki ez a Pál? Honnan jön? Ki küldte? Ismer-e minket? Tudja-e, hogy Akhája fővárosába érkezett? Van-e ajánlólevele? Mert sokaknak, akik délről, Jeruzsálemből vagy Alexandriából érkeztek, volt ajánlólevelük. Pálnak azonban nem volt. Neki senki sem adott ilyent Damaszkusz után. Megelőzőleg volt egy, amivel üldözte a keresztyéneket, de ezt szétszaggatta az idő.

Levelet kértek tőlem kérdezi ,íme, itt a levél: "Ti" vagytok az én ajánlólevelem. De nem a Pálé, sem Silásé, sem Timoteusé. Ünnepe-lyessé válik Pál hangja, és a "mi" névmás itt felséges, királyi többes-sé változik: Krisztus levele vagytok Korinthusiak!

Ti is, ifjú pár,mindenekelőtt az Ő levele vagytok!

III

Mire gondolt Pál apostol, amikor ezt írta: levelek vagytok?

Az első évszázad 58. évében írta ezeket a sorokat. Az ókor legelter-jedtebb és legtöbbször alkalmazott közlési formája a tenyérnyi nagyságú, ki-égetett cserepdarab volt, amelyre üzenetet, képet véstek. 75 ilyen kiége-tett cserepet őriznek ma a világ múzeumaiban. Előfordult, hogy ezt a cse-répdarabot kettétörték. Két ember, két testvér, két szerelmes elválásakor kettétörte. Évek, háborúk, hanyattatások szakították el egymástól az egy-máshoz tartozókat.

Ti most úgy érzitek, hogy egy hatalmas kéz lenyúlt és megkereste a két egymáshoz illő, egymást kereső tenyérnyi cserepet. Arra kérünk, hogy az egymásra találás örömeiben ne felejtsetek ezt a hatalmas kezet. Ha Ő nem lenne, nem segítene, nem találna egymásra két élet. Ebbe a hatalmas kéz-be rejtőzzetek most örömetökkel, és neki adjatok hálát.

Azt szokták mondani, hogy a férfi sorsa a nő és a nő sorsa a férfi. Ez csak rész igazság. A teljes igazság ez: az ember sorsa Isten kezében van.

IV

Így folytatódik a vers: amelyet ismer és olvas minden ember. A leve-let elolvassuk és utána eltépjük, vagy elhelyezzük emlékeink között. Egy része elkallódik, más része megmarad. XVI. századi prédikátoraink értékes levelezést folytattak nyugati reformátorokkal. Az ő leveleik ott többnyire megmaradtak, a reformátorok ide küldött válaszaik az idők, a török hábo-rúk, a pusztulás martalékává lett.

Ti nem elkallódásra és elfeledésre ítélt leveleink vagytok. Szívünkbe írt üzenetet visztek előre az időbe és tova a világba. Nem archívumba szá-nunk titeket, hanem a küzdő életbe küldünk, hogy egymáshoz ragaszkodó szere-lemmel támogassátok egymást. Nyílt levelek vagytok, amelyet olvasni fog mindenki, aki közeletekbe kerül, és gyarapodnia kell mindenkinek, aki ezt megteszi. Nem véka alá rejtett fény és láng vagytok, hanem gyertyatartóba helyezett világosság.

Ebből ered a másik gondolat: mindenki olvas, de mit olvas?

Azokon a kiégetett táblácskákon ábrák, jelek, képek, sokszor a Krisz-tus monogramja állott.

Tudjuk, hogy most egymás kezét fogva ezen a táblán számotokra nem ez a fontos, hogy "én", hanem ez a névmás ragyog örömtők felett, hogy "te". A te boldogságodban, örömedben meglelni az enyémet, ez lehet most életetek programja. Nekünk hozzá kell tennünk mindehhez azt, hogy ennél az indulás-nál nem az "én" és nem a "te" neved a fontos. Keressétek ezen a táblán az ő nevét, a Krisztusét. Ha az ő nevében indultok, akkor megőrzitek magato-kat a csalódástól, a kiábrándulástól. Ha ő fogja össze és az ő neve ragyog-ja be az "én"-t és a "te" nevedet, akkor már itt, ebben a pillanatban elő-tőkbe állhat annak az otthonnak a képe, amelyben "én" és az " " házam né-pe neki szolgál.

Jézus sok otthonba kopogtatott be és változtatta meg annak életét. A vendéglátók között ő lett a ház Ura. Minden más név elhalványult, az övé maradt az egyetlen, amely előtt meghajol mindenki.

Amikor átnyújtjuk nektek sokak köszöntését és jókívánságát, arra ké-rünk, hogy vegyétek észre életetekben, a levelen az ő nevét.

Ebben a névben induljatok! Ámen.

Temetési beszédek

Adorjáni Albert

Örvendezek az Űrban

Alapige: Ézsaiás 61, 10

I

"Örvendezvén örvendezek az Űrban"! hangzik a szabadító Isten kegyelmét megtapasztaló egyház hitvallása.

Minden bizonnyal e pillanatban sokan kérdezhetik szívükben: szabad-e, illik-e a végső búcsú komor órájában e koporsó mellett ezt az üzenetet hirdetni e gyászba borult család vigasztalására? Szabad-e, illik-e a fájdalomnak és az elválásnak e sötét órájában a gyászba öltözötteknek a kétségbeesett özvegynek, a megdöbbent gyermekeknek és unokáknak, a megszorodott rokonoknak és barátoknak - örömről beszélni?

Vajon nem akkor kellett volna-e - kérdezhetitek tovább az örömről beszélni, amikor sok sok felebarátját házába hívta, vendégszeretete jeléül kedvesen megcsókolta és az öröm és hálaadás asztalához ültette? Igen, akkor volt helye az örvendezésnek! De most - hangzik a következtetés - éppen az ellenkezőjét kell tennünk! Most sokkal inkább sírnunk kell. Együtt kell sírnunk mindazokkal, akiknek szívét átjárta a halál fullánkja. Sírnunk kell, mert elvesztettük a gondos férjet és édesapát, a kitűnő mestert és presbitert. De ha csak ezt és szüntelen csak ezt tennénk, vajon nem lenne-e úrrá szívünkön az örökös bánat, a gyógyíthatatlan szomorúság? Ha csak az életben és csak az élőkkel kapcsolatosan reménykednénk a Krisztusban, vajon nem lennénk-e az apostoli látás szerint - minden embernél nyomorultabbak?/1Kor 15, 19/

Vajon nem lett volna-e jobb családotok e megrendítő órájában veszteségetek nagyságát, fájdalmatok mélységét találóan kifejező alapigét választani? Olyan alapigét, mely Izrael pusztulását, családok megsemmisülését jajgatja: "Jaj nekünk, sírván sírunk éjjelente. Messzire távozott, nincs vigasztalónk!/Jer Sir 1,2.14/ "Jaj nekünk, oda van a mi szívünknek öröme, beteg a mi szívünk, elhomályosodtak szemeink a könny miatt"/Jer Sir 5, 15.17/. "Elhagyott az Űr, rólunk elfelejtkezett"/Ézs 49, 15/. "Rövid az Űr keze, meg nem szabadíthat"/Ézs 50, 2/. De ha szakadatlan csak így jajgatnánk és panaszkodnánk, azt fejeznénk ki, hogy leigáztak minket a nálunknál hatalmasabb erők, hogy bűneink elviselhetetlen teherként nehezdednek ránk, hogy a kárhozat tüzetől remegő emberek vagyunk csupán, akiknek nincs reménységük.

A jajgató, panaszkodó Izrael népe fülébe, szívébe kiáltotta egykor bele Ézsaiás próféta Isten szabadító kegyelmének gyógyító üzenetét: "Megvigasztalok minden gyászolót"/Ézs 61, 2-3/. A gyászolókat megvigasztaló Isten határozottan kijelentette akaratát: Sion gyászolói nem fognak örökké szaggyalott ruhában hamuban ülni. Isten ékességet kínál és ad a gyász hamuja helyett, és az öröm kenetét a gyász szomorúsága helyett.

Mióta belépett e világba az örömrontó Sátán, sötét erői körülveszik az embert. Sziszegő kígyóként búvól, vagy vad oroszlánként rettegget. De Isten Szent Fiában, szent Fiának halálában és feltámadásában örök örömmel ajándékozott meg minket. Ezzel az örök örömmel fejünkön és szívünkben e koporsó mellett is szabad a zsoltárossal együtt énekelnünk: Örül az Űrban lelkem szüntelen.

II

Mi az az öröm, ami itt a koporsó mellett is feloldja gyászunk fáj-dalmát és halálfélelmünk borzalmait? Alapigénk így fejezi ki ennek a győz-tes örömnak a lényegét: Felöltöztetett az Úr az üdvnek ruháiba. Igénkben a bűntől való szabadítás ígérete és bizonyossága van. Isten, aki a Krisz-tus véérért megbocsátja bűneinket, tiszta, új ruhába öltöztet minket. Mi-ként a ruha betakarja mezítelenségünket és elfedezi testünk sok rütségét, éppen úgy Jézus megbocsátó szeretete elfedezi, betakarja bűneinket. Sőt meg is semmisíti azokat, hogy nekünk ne kelljen szégyenkeznünk miattuk. János apostol által így küldi üzenetét: "Tanácsolom neked, hogy végy tőlem fehér ruhát, hogy öltözteted legyen" /Jel 3, 18/. Míg a legszebb és legdivato-sabb ruhát viselve is megmaradnak szennyes érzéseink, mérgező szavaink, bűnös tetteink, addig a Krisztustól kapott lelki öltözetrel erőt nyerünk új magatartásformák kialakítására, az Istennek tetsző új élet kifermálá-sára. Isten mint szeretett gyermekeket öltöztet fel az üdvösség ruháiba. Körülvesz az igazság palástjával. Izraelben mind a próféták és papok, mind a királyok palástot viseltek hivataluk méltóságának jelképeként. Azzal a ténnyel, hogy palástot terítettek vállukra az igazság hordozói és közvetítői lettek. Így borítja ránk is a mi Urunk Jézus Krisztus igaz-ságának palástját. Az Úr Jézus igazságának palástjával vállunkon szabad megjelennünk Isten bírói széke előtt. Miként felékesítik a menyasszonyt és felöltöztetik a vőlegényt, akként ékesít fel Jézus Krisztus minket igazságának mennyegzői ruházatával. Isten anyaszentegyháza a megváltó Jé-zus Krisztus, a mennyei vőlegény menyasszonya, aki az idők végén egészen megtisztultan egyesülhet a mennyei vőlegényével.

Aki minket az igazság palástjával felékesítő Krisztus Jézusban való igaz hittel lépett át e földi életből az örökkévalóságba, az boldogan fog-ja megtapasztalni az Úrral való tökéletes együttlét mennyei örömét. Ez a mennyei öröm az, ami már itt a földön megvigasztal bennünket az időleges elválás okozta fájdalunkban és nyomorúságunkban.

A koporsóban pihenő testvérünk a vele született tehetségével sokféle ruhát készített. Ismerte a ruhakészítés minden szabályát és minden titkát. Vőlegényeknek, gyászolóknak egyaránt szebbnél szebb ruhákat varrt. Lelki-pásztorok számára is sok ruhát és palástot készített. S amikor a nagy szak-értelemmel és hívő szeretettel elkészített palástot feleségével együtt át-nyújtották lelkipásztor testvérünknek, mindig azt kívánták, hogy áldott legyen a szolgálat benne. A templomban pedig szeretettel simogatta meg te-kintetük a használatba vett palástot a lelkipásztor vállán.

Fogadjuk el a koporsó mellett hálás szívvel azt az örömet, melyet az Úr számunkra felkínál. Tudjuk, hogy mennyei Urunk eltávozott testvérünk bűneit is megbocsátotta, őt is körülvette az üdv ruháival és az igazság palástjával.

III

A kegyelem atyai hangja mögött meg kell hallanunk Isten ítéletes szavát is, mely azoknak szól, akik még nem fogadták el az igazság palást-ját, akik még nem öltötték fel az üdvösség ruháit. Ezeknek szól a mennyei Király felelőségre vonó ítéletes szava: Hogyan jöttél ide, holott nincs mennyegzői ruhád! /Mt 22, 12/

Boldogok lehetünk az Úr Jézus Krisztus ígéretében, aki az igazság palástjával az üdvösség ruhájával öltözteti fel mindazokat, akikért drá-ga vérért áldozta a golgotai keresztfán. Krisztus feltámadásában örvendez-ve, ajándékozzon a Szentlélek Isten vigasztalást a gyászoló szívnek és kegyelmet a kegyelemért. Ámen.

Ami megmarad.

Alapige: 1Korinthus 13, 13

Koporsó mellett állva, szemközt a halállal, mindig kifosztottnak érezzük magunkat. Úgy érezzük, hogy ez a legnagyobb ellenség alattomban reánk tört és kifosztott bennünket. Utána fájó űr maradt a szívünkben és az életünkben. Számvetést végzünk: mi maradt hát még az életből? Lehet ezt a számbavételt önmagunkban és lehet Istennel végezni.

Ha mi magunk vesszük számba, hogy mi marad meg nekünk az életben, akkor szomorú eredményre jutunk. Mi maradt meg egy 79 éves életútból, a kicsiny, de boldog családi körből, amelyből drága szeretettek e földi élet vándorútjára elindult? Hová lettek a szerető szülők, merre az egyetlen testvér? Részben odaát az örökkévalóságban, részben messzire sodortatva itt e földön! Hová lett a boldog családi közösség, amely a gondviselő Isten ajándéka volt Szeretteitek számára? A hűséges hitves? Két esztendeje elment immár oda, ahová most követi őt társa. Két drága gyermeket nevelhetett, egy fiút, aki testéből lelkéből fakadt, s egy félárva, egy lányt, akit ugyanazon édesapai szeretettel szeretett. A fiú őt esztendővel ezelőtt messzi idegenbe távozott, örökös sajnó sebet hagyva a szülők szívében. Hol van a három unoka meg a három dédunoka, a család drága ágai, rügyei? Messzire szakadtak, szétszéledtek a nagyvilágba. Úgy is tekinthetjük ezt a koporsóba zárt életet, mint gyümölcseitől megfosztott fát, mint kifosztott, megszedett életet!

Ez azonban csak az emberi számbavétel eredménye. Ha magasabb szempont szerint vizsgálódunk, észre kell vennünk, hogy egyetlen élet sem múlik el nyomtalanul. Csillagvizsgálók mindennapos tapasztalata az, hogy a teleszkóp elé este kitesznek egy fényérzékeny filmet, reggelre ott látják azon a csillagok éjszaka megtett útját. Így marad nyoma minden emberi életútnak is itt ezen a földön.

A koporsóban pihenő testvérünk életéből is megmarad sok drága emlék a ti szívetekben. Megmarad az az 53 éves életút, melyet szeretett hitvesével végigjárt; az abban megélt hűség, gondoskodás és szeretet. Megmarad egy munkás, szorgalmas élet követendő példának számotokra. Megmarad a szenvedések emléke, a hadiút a második világháborúban, a fogság, Isten megőrző kegyelme, mellyel hazavezérelte övéihez, megmarad a közéleti szolgálat emléke, amellyel megbízták, és amit tisztességgel hordozott. És megmarad békétűrése az utolsó próbáltatás nehéz heteiben, hónapjaiban; megmarad a búcsúzás emléke, amellyel mellette levő szeretteitől, lányától és vejétől elköszönt, miután az Úrvacsorában Krisztus kegyelmét megtapasztalva elkészült a hazatérésre... Mennyi minden marad a kegyelettel emlékezők szívében ebből a közel nyolc évtizedes gazdag életútból.

Isten Igéje azonban magasabb szempontra mutat: "Most azért megmarad a hit, remény, szeretet, e három; ezek között pedig legnagyobb a szeretet." Három drága isteni ajándék, amely végigkísér minket az életben.

Első a hit. Hisszük, hogy nem véletlenek, nem a sors személye igazgatja életünket, hanem Istenünk teremő és gondviselő szeretete. Akik őt szeretik, azoknak minden javukra van; azok megtapasztalják, hogy minden az ő atyai tanácsából és akaratából jó. A mosoly is, a könny is, az öröm is, a bánat is. Minden és mindenki Urunk ajándéka. Az űr kegyelme felajánlotta ezt a hitet a koporsóban pihenő testvérünknek is. Ha elfogadta, úgy igazán boldog lehetett földi élete, s a hit útján most az örök boldogságba érkezett haza.

Másodszor: megmarad a reménység. Itt, az elmúlás, bűn és halál uralta világban egy nagy reménység tart bennünket. Annak a reménye, hogy Jézus Krisztus érettségünk elszenvetett kereszthalála megfizette a kifizethetetlen tartozást; számunkra is megszerezte az örök életet. Ennek az örök életnek boldog kezdetét, már most megérezhetjük szívünkben, s ez ad igazi boldogságot földi életünkben is.

Harmadszor: megmarad a szeretet. Az a szeretet, mellyel ti szerettétek édesapátokat, és az a szeretet, mellyel ő szeretett titeket. És az Ige szerint a három isteni ajándék között ez a legnagyobb. A hit egykor majd látássá válik, a reménység beteljesedik, s így megüresedik, de a szeretet megmarad az örökkévalóságig. S túl azon a szereteten, amellyel mi szeretjük egymást, megmarad, velünk marad, miénk lesz mindörökre a mi mennyei Atyánknak, Istenünknek megtartó szeretet!

Ebben a megőrző, megtartó, örökkévaló szeretetbe ajánljuk az immár hazaérkezett Atyánkfiát is. Urunk kegyelmébe, bűnbocsátó szeretetébe vetett hittel búcsúzunk tőle közelben és távolban élő szerettei: fia, menyje és családtagjaik a messzi távolban, itt élő lánya és veje, akik hosszas betegségében ápolták és vigasztalták, a három szeretett unoka és a három dédunoka, valamint minden közeli és távolabbi rokon, jóbarát, volt munkatárs és jó szomszéd. Gyászoló Szerettei a hazatértek, maradjon meg a ti szívetekben is a hit, remény és szeretet hármasságának ajándéka, amely által Isten összeköt titeket koporsón, síron, enyészetben túl - azzal az örök üdvösséggel, ahol Krisztus Urunk sokaknak helyet készített vérről szerzett örök országában. Ámen.

Reformációi vers

Csiha Kálmán

Októberi zsoltár

Úgy jöttem futva, félve, fájva,
/Zokogott kinn a bíbor ősz/,
Szívembe zendült szent hozsánna,
S féltem, a fájdalom legyőz.

A rozsdabarna rengetegből
Sóhaját küldte száz levél.
Hallottam; fent a sárga lombon
A Bánat sír, s zenél, zenél.

Futva jöttem. Virágos álmok
Sorra feküdtek halva ott.
Kértem a fákat: ó, mire vártok?
S az erdő sírt és hallgatott.

Koldus szívemet fájdalom járta,
Hulló ködök álmát belepték.
Rongyossá tépett könnyes ruhába
Úgy kértem ott az őszi estét:

Tavaszi álmok dalosa voltam,
S már mind fekszenek halva ott...
Ide jutottam. Merre menjek?
S az erdő sírt és hallgatott...

Október volt, október vége...
Belénk sajdúlt: mi lesz velünk?
És akkor ott a sárba, őszbe
Üzentél drága ünnepünk.

Éreztem akkor: te üzentél!
És lángra gyúlt kihűlt szívem.
S azóta én a ködben, sárban
Szavad: a szent tavaszt viszem.

S halnak, hullhatnak mind a lombok;
Te vagy a zengő győzelem!
Drága pompába, virágba bomlott
Csodás tavaszba jössz velem!

Elébed hullok, megrongyolt lelkem
Belőled új erőt kapott.
Október végén tavaszra lelten
Köszöntöm drága, szép napod.

Élő hittel és zsoltáros szívvel
Tépett lelkem neked így hozom.
Október harmincegy: diadalmas élet,
Köszöntelek és imádkozom!

Kolozsvár, 1951. okt. 29.